

Отже, профілактика віктимності підлітків є соціально-педагогічною проблемою. Її рішення пов'язане, перш за все, з формуванням у неповнолітніх системи знань, навичок безпечної поведінки у важких життєвих ситуаціях і надання психологічної допомоги для пошуку конструктивних способів виходу з них. Профілактика насильства серед підлітків залишається актуальним питанням соціальної педагогіки, як науки, так і практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Егоров А. Расстройства поведения у подростков : клинико-психологические аспекты / А. Егоров, С. Игумнов. – СПб. : Речь, 2005. – 436 с.
2. Овчарова Р. Справочная книга социального педагога / Р. Овчарова. – М. : «Сфера», 2001. – 480 с.
3. Семенюк Л. Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции / Л. Семенюк. – М. : Флинт, 2010. – 50 с.

Інна Іванюк,
вчитель-методист,
Тернопільська ЗОШ № 2

ORGANIZACJA SZKOŁY PRAWNICZEJ, JAKO WAŻNY ETAP W TWORZENIU ŚWIADOMOŚCI I KULTURY PRAWNEJ OBYWATELI

Artykuł zawiera materiał o organizacji szkoły prawniczej, jej etapy i metody nauczania prawa wzięte z doświadczenia pracy ; ujawnia cel prawa jako główny czynnik w kształtowaniu kultury prawnej i świadomości prawnej obywateli.

Інна Іванюк,

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП У СТАНОВЛЕННІ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ТА КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті поданий матеріал про організацію правової школи, її етапи та методи навчання правознавства з досвіду роботи Тернопільської ЗОШ № 2. Також розкрита мета вивчення правознавства як одного з основних чинників у формуванні правової культури та правосвідомості нової генерації громадян України.

Inna Ivaniuk

ORGANIZATION OF LAW SCHOOL AS AN IMPORTANT STEP IN THE DEVELOPMENT OF LEGAL AWARENESS AND CULTURE OF SCHOOL YOUTH

The article provides information about the organization of law school, its stages and the methods of teaching law based on the practical experience of Ternopil school № 2. It describes the aim of teaching law as one of the elements of development of legal competence and culture and legal consciousness of new generation of the Ukrainians.

Nowy historyczny etap w rozwoju niezależnego państwa ukraińskiego jest powołany sformować autorytetną nację z prawną świadomością, która zajmie godne miejsce w systemie krajów na świecie i wraz z rozwojem społeczeństwa demokratycznego stanie się równorzędnym partnerem z prawem międzynarodowym.

Trzeba zrozumieć to, że formuła sukcesu państwa prawnego zależy od wysokiej świadomości i kultury prawnej obywateli. Dlatego edukacja prawna i wychowanie młodych Ukraińców mają być przywilejem w dziedzinie kształcenia i wychowania.

Prawo daje człowiekowi pojęcie statusu prawnego, poznanie samego siebie w systemie stosunków prawnych oraz wzajemnego oddziaływania praw i obowiązków; odpowiada na pytanie o pochodzeniu narodu ukraińskiego poprzez etapy historycznych typów państw; uczy respektować historyczne zdobycze narodu ukraińskiego, aby zyskać autorytet w relacji z innymi narodami.

Pomimo faktu, że wszyscy uczestnicy procesu edukacji prawnej, a mianowicie główni subiekci relacji prawnej nauczyciel-uczeń rozumieją potrzebę reformy edukacji prawnej, nauka prawa powinna się zacząć od przedszkola i iść równoległe z rozwojem świadomości, tworzeniem osobowości przez cały okres szkolenia.

Światowe standardy edukacji prawnej udowadniają, że nauka prawa jest szczególnie konieczna, ponieważ to jest zadaniem państwa w systemie jego rozwoju i ustanowienia go państwem prawnym. Tej zasady powinna przestrzegać Ukraina.

Etapy organizacji i działalności szkoły prawa:

- 1 – ideologiczny (przygotowanie, dyskusja, perswazja) 2009–2010;
- 2 – etap desantu pracy (praca na uzyskanie sukcesu) 2010–2012;
- 3 – realistyczny (udoskonalania, szkoła prawnicza się rozwija) 2012.

Pierwszy etap przewiduje najpierw przekonanie tych, od których bezpośrednio zależy otwarcie szkoły z pogłębionym nauczaniem prawnym. I tego już nie trzeba udowadniać. Dlatego że rozwój państwa prawnego, wychowanie młodego pokolenia, a w przyszłości dorosłych obywateli w duchu wysokiej kultury prawnej i przekonującego poczucia świadomości prawnej nikt nie odwoływał. Odwrotnie, jest to kompleksowy program

edukacji prawnej społeczeństwa, projekt sprawiedliwości wobec nieletnich, znaczne doświadczenie międzynarodowe wysoko rozwiniętych krajów, normy międzynarodowe itp. Już nie ma potrzeby udowadniania tego, że prawo to nie tylko przedmiot nauczania, to jest istota, a być może nawet mentalność prawa świadomego obywatela, każdego profesjonalnego prawnika.

Pomysł utworzenia szkoły prawniczej zrodził się wraz z uświadomieniem tego, że naprawdę trzeba wychowywać małego człowieka w młodym wieku, podkreślać podstawowe zasady współzycia, a prawo jako specjalny rodzaj norm społecznych jest potrzebne na lekcjach prawa już w pierwszej klasie.

Etap drugi to ciężka praca stworzona przez zespół nauczycieli i zbiorowego wsparcia organów porządkowych organów ścigania, komitetu rodzicielskiego, przedstawicieli władz, a zwłaszcza sprawiedliwości.

Podzielimy się swoim doświadczeniem w zakresie realizacji edukacji prawnej na lekcjach oraz w innych sferach edukacyjnych.

Korzystanie z interaktywnych metod nauczania dało znakomite rezultaty. Uczniowie aktywnie, dobrowolnie, z zaciekawieniem uczą się prawa, są laureatami konkursów, turniejów, dyplomatycznych projektów, inicjatorami ogólnoukraińskich sympozjów, forów.

Przy użyciu technologii interaktywnych podejmujemy próbę zorganizowania nauki poprzez interakcję wszystkich uczniów. Staraliśmy się po prostu występować w roli organizatora procesu uczenia się, koordynatora pracy grup, lidera dyskusji.

Wraz z podaniem nowego tematu o pojęciu państwa prawnego pytamy uczniów: „Za pomocą których państwowych metod politycznego reżimu można osiągnąć utworzenie prawdziwego państwa prawa?” Uczniowie wyrażają swoje opinie:

- Metodą współpracy i zaufania ludzi- reżimem demokratycznym.
- Ścisłej kontroli-reżimem totalitarnym
- Autorskiej dyktatury i dyscypliny- reżimem dyktatorskim
- Narzucania woli właściciela- reżimem woluntarystycznym
- Kary fizycznej, przymusu-reżimem despotycznym

Te wypowiedzi zapisujemy na tablicy.

W procesie wyrażania przekonujących argumentów na każde propozycje pomysłów, prosimy uczniów wypowiadać się jasno i zwięźle.

Podczas podsumowania akcentujemy na tym, że najważniejszą ideą jest ta, która uzyskała największą liczbę głosów oraz przekonujących argumentów. Systematycznie kontynuujemy przeprowadzenie wewnątrzszkolnych działań: grupa „Dziennik Ustaw”, sprawozdania służby bezpieczeństwa szkoły, nasza gazetka, ciekawy stały program „Wywiad na żywo”. W styczniu tego roku uczniowie przeprowadzili wywiad z prokuratorem naszego miasta oraz pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości. Mamy zaszczyt pochwalić się współpracą z kolegami oraz uczniami z różnych zakątków naszego kraju. Przeprowadzony w marcu 2010 r. w naszej szkole ogólnoukraiński forum „Formuła sukcesu państwa prawa oczyma dzieci” potwierdził to, że dzieci chętnie występują w roli prezenterów telewizyjnych, dziennikarzy, naukowców, badaczy, wykazują się swoją wiedzą i erudycją.

Wyciągamy wnioski: interaktywne technologie sprzyjają wyrobieniu w uczniów praktycznych nawyków i umiejętności, własnych wartości, tworzą atmosferę współpracy, twórczego współdziałania w nauczaniu, sprzyjają rozwojowi kompetencji społecznej i obywatelskiej.

Etap trzeci. Szkoła №2 w Tarnopolu w przyszłości już nie będzie szkołą ogólnokształcącą lecz szkołą z pogłębionym nauczaniem prawa. Chcielibyśmy podziękować władzom miasta za wsparcie i rozwiązanie problemu otwarcia szkoły, w której prawo będzie jednym z głównych przedmiotów szkolnych. Mamy jeden cel – wykształcić mądrych, świadomych swoich praw obywateli, patriotów swojego kraju.

Obecnie w szkole dzieci uczą się prawa od pierwszej klasy na przykładach bohaterów bajkowych, w działaniach których przeplatają się normy prawa mieszkaniowego, karnego oraz prawa pracy. Nauczyciele podają główne tematy prawa na zajęciach fakultatywnych. W szkole działa grupa „Poszukiwanie”, nauczyciele pracują z dziećmi jako wolontariusze bez wynagrodzenia tylko dlatego, żeby opanować słownictwo i pojęcia prawne. Naszym głównym celem jest nauczanie dzieci podstaw dyscypliny prawnej.

Prawo jest przedmiotem godności, sprawiedliwości, sztuki słowa obrony adwokata, jasności nadzoru prokuratury, specyfiki sądu, mądrości i oświecenia organów wymiaru sprawiedliwości. To przedmiot, który jest oparty na debatach, dyskusjach, rolach prawnych. Prawo to problem i jego rozwiązanie, konkretne pytanie i dokładna odpowiedź na nie, sztuka słowa i wielki szacunek do retoryki adwokata. Prawo to Wola, Honor, Godność człowieka. To jest wielki obowiązek dotrzymania tych wartości, wysoka kultura oraz świadomość prawna i to znaczy, że wiedza prawna da możliwość wybudować niezależne, ekonomicznie stabilne państwo prawne.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. Здравствуйте, дети! / Ш. Амонашвили. – М., 1983.
2. Загвязинский В. Педагогическое творчество учителя / В. Загвязинский. – М., 1987.

3. Капська А. Педагогіка живого слова / А. Капська. – К., 1997.
4. Кондратенков А. Труд и талант учителя / А. Кондратенков. – М., 1989.
5. Леонтьев А. Психологическое общение / А. Леонтьев. – М., 1979.
6. Львова Ю. Творческая лаборатория учителя / Ю. Львова. – М., 1985.
7. Мудрик А. Учитель : мастерство и вдохновение / А. Мудрик. – М., 1986.
8. Омаров А. Управление: искусство общения / А. Омаров. – М., 1983.
9. Синиця І. Педагогічний такт і майстерність учителя / І. Синиця. – К., 1981.

Олена Квас,

д. пед. н., доцент, професор,
Дрогобицький державний
педагогічний університет
імені Івана Франка

ПРАВА ДИТИНИ В КОНТЕКСТІ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ

У статті проаналізовано сутність дитиноцентричних ідей, що є визначальними для більшості виховних напрямів та наукових течій сьогодення. Дитина з її потребами сьогодні стає «замовником» і змісту, і відповідних методів виховання. Зміст виховання впливає не з потреб суспільства, не нав'язується кимось, а визначається на основі прогнозованих конкретних потреб самої дитини на засадах гуманізації її реального буття, посилення уваги до системи її цінностей та інтересів.

Olena Kvas

CHILDREN'S RIGHTS IN THE CONTEXT OF CHILD-CENTRISM

The article analyzes core ideas of child-centrism that determin vast majority of educational and research directions of nowadays. Today, a child with his/her needs becomes the 'customer' of the respective educational methods. The contents of education is not formed by society or by someone else, it is formed by the needs of a certain child on the basis humanization of his/her real life, drawing attention to the system of his/her values and interests.

Еволюція індустріальних суспільств і посилення індивідуалізаційних процесів у сучасній освіті все більше спричиняє якісні зміни і в культурі навчання. З поширенням ідей глобалізації відбувається децентралізація ініціатив, підвищення компетенцій. У цих умовах школа повинна стати середовищем, у якому б учні відчували себе потрібними і важливими для суспільства. Такому суспільству необхідні навчально-виховні інституції, де б існувала нова культура навчання, а її характерними рисами мають стати ті елементи, які склали основу педагогіки дитиноцентризму впродовж багатьох десятиліть, а саме: визнання дитини (учня) центральною фігурою навчального процесу, зіставлення учнями свого суспільного досвіду з науковими знаннями, спільна рефлексія над власними діями з метою кращого засвоєння знань і продовження зінціпованих починань.

Виходячи з вищесказаного, навчальний процес розглядається вже не тільки як передача знань і розвиток умінь та навичок, але як процес розширення, вдосконалення й оновлення чинних пізнавальних схем. Адже те, чому дитина навчиться у школі, значною мірою залежить від того, що вона вже знає сама.

Створення сприятливого середовища для ефективного навчання у школі, згідно з дитиноцентричними ідеями, приводить до того, що:

- основний акцент у навчанні робиться на дослідницький процес пошуку учнем істини, природи явищ, зв'язків; у цьому процесі ключовим поняттям виступає зацікавленість учнів;
- збагачуються, розширюються і доповнюються первинні компетенції учнів;
- учні прагнуть досягти таких результатів, які б могли збільшити їхній освітній потенціал;
- вчитель створює умови для творчої діяльності учнів на уроці.

Таким чином, метою навчання стає не засвоєння і відтворення переказаних учителем знань й алгоритмічних умінь, а творення (конструювання) знань самим учнем. Засвоєні у свідомості учня у такий спосіб знання мають динамічний, діалогічний, емансипаційний характер. Вони стають частиною його життєвого досвіду й дають йому право на власне розуміння світу одночасно з особистою відповідальністю за це розуміння.

Творча модель навчання, яку ще інколи називають конструктивною, є сучасним носієм ідей дитиноцентризму, підсиленим педагогічною співпрацею. Ця модель вибудовується на природній основі. При її використанні у школі слід враховувати такі вимоги:

- тільки через суспільну діяльність дитина може отримати простір для інтерпретації власного досвіду, вона вчиться використовувати сутність пізнавальних явищ у такий спосіб, який би відповідав вимогам того культурного середовища, в якому дитина перебуває (клас, школа тощо); її активність завжди сприймається у культурно-історичному контексті.